

2. KVALITA LIDSKÝCH ZDROJŮ

2-1. Obyvatelstvo

Sídelní struktura

Jedním ze základních činitelů, které ovlivňují zaměstnanost v určitém regionu, jsou výsledky demografického vývoje. Stav obyvatelstva, a to jak z pohledu celkového počtu, tak s ohledem na jeho vnitřní složení je pak do značné míry determinován strukturou osídlení. V současné době sice nelze základní životní přístupy na vesnici a ve městě označit za zásadně rozdílné, ale přesto zde zůstává řada odlišností, které mají přímý dopad i do oblasti zaměstnanosti.

Tab. 2.1.1 Základní ukazatele sídelní struktury k 31. 12. 2005

	Průměrný počet obyvatel		Průměrná výměra (km ²)		Hustota obyvatel na 1 km ²	Podíl osob žijících v	
	obce	části obce	obce	části obce		obcích do 199 obyvatel (%)	městech s 20 000 a více obyvateli (%)
Česká republika	1 641	680	12,6	5,2	130,0	2,0	44,2
Česká republika bez Prahy	1 448	606	12,5	5,2	115,5	2,2	37,0
Jihočeský kraj	1 004	317	16,1	5,1	62,2	4,3	33,0

Menší než průměrná velikost obce a především zhruba poloviční velikost části obce (doprovázené větší četností částí obce) jsou hlavním důsledkem přibližně **poloviční hustoty** zalidnění kraje proti průměru republiky. V kraji zůstává i poměrně významný podíl malých obcí, které jen stěží zajišťují finanční prostředky na zabezpečení základních funkcí územní samosprávy. Téměř dvě třetiny (64 %) obyvatelstva kraje žije ve městech. Do tohoto údaje jsou ale započítáni i obyvatelé bydlící na vesnici a do města spadají pouze na základě územně správního uspořádání. Mimo to řada měst má sice statut města ale počtem bydlících obecně představě města neodpovídá. Velkých měst s počtem obyvatel nad 20 tisíc je v kraji pouze 5. Tato velká města soustřeďují zhruba třetinu všech obyvatel jižních Čech, což je jen nepatrně nižší podíl než průměr ostatních krajů. Odlišná od ostatních regionů není ani skutečnost, že největší soustředění obyvatelstva je do **krajského města**, kam přináleží v případě Č. Budějovic cca 15 % obyvatel kraje.

Věková struktura

Stejně významná, i když poněkud z jiného pohledu, je věková struktura obyvatelstva. Vezmeme-li hraniční body 15 a 65 let, pak v rámci kraje tvoří **pracovní sílu** téměř 70 % obyvatel. K tomu přistupuje to, že drtivá většina mladých ve věku 15 až 18 let se ještě připravuje na své budoucí povolání a pracovní síla se tak snižuje o dalších 5 % obyvatelstva.

Přestože sledované období let 2000 až 2005 je poměrně krátké, projevil se v něm určité změny struktury.

Tab. 2.1.2 Obyvatelstvo podle věkových skupin

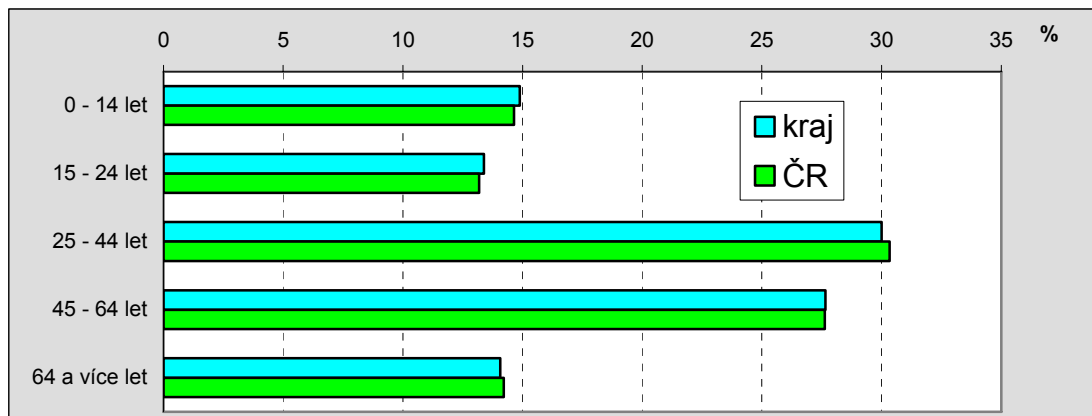
	Celkem			Muži			Ženy		
	2000 ¹⁾	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech	2000 ¹⁾	2005	rozdíl 2005 - 2000 v bodech
Počet obyvatel	625 874	627 766	²⁾ 0,3	307 257	308 737	²⁾ 0,5	318 617	319 029	²⁾ 0,1
v tom ve věku (%):									
0 - 5 let	5,4	5,5	0,1	5,7	5,8	0,1	5,2	5,3	0,2
6 - 14 let	11,2	9,3	-1,9	11,7	9,8	-1,9	10,7	8,9	-1,8
15 - 18 let	5,4	5,2	-0,2	5,6	5,4	-0,2	5,1	5,0	-0,1
19 - 24 let	9,8	8,2	-1,6	10,1	8,5	-1,6	9,4	7,8	-1,6
25 - 34 let	15,1	16,6	1,5	15,6	17,1	1,5	14,5	16,0	1,5
35 - 44 let	13,6	13,4	-0,2	14,2	13,9	-0,3	13,1	13,0	-0,1
45 - 54 let	15,5	14,5	-1,0	16,0	15,0	-1,0	15,1	14,1	-1,0
55 - 64 let	10,3	13,1	2,8	10,0	13,0	3,0	10,6	13,2	2,5
65 a více let	13,6	14,1	0,4	11,0	11,4	0,4	16,2	16,6	0,4

¹⁾ stav k 1. 1. 2001 (počet obyvatel zpětně bilancován podle výsledků SLDB 2001)

²⁾ změna v %

Při téměř konstantním stavu obyvatelstva v průběhu celého hodnoceného období se **snížily** zejména počty **dětí** školního věku (o 11,5 tis. osob). Nerovnoměrnost vývoje v dalších věkových skupinách byla založena již v předchozích obdobích a je jen reakcí na tehdejší odlišné podmínky. V nejvyšších věkových skupinách se navíc odráží prodlužování délky života v posledních letech a počty obyvatel v **předdůchodovém** a **důchodovém** věku rostou. V kategorii 55 až 64 let je zde nárůst o téměř 18 tis. osob. Změny ve věkové struktuře obyvatelstva kraje se nijak významně neodchylují od celorepublikového průměru a jsou rovnovážné i z hlediska genderového přístupu. Přesto ve věkové kategorii 55 až 64 let byl za sledované období přírůstek počtu mužů poněkud vyšší než tomu bylo v počtu žen.

Graf 2 Věková struktura obyvatel v roce 2005

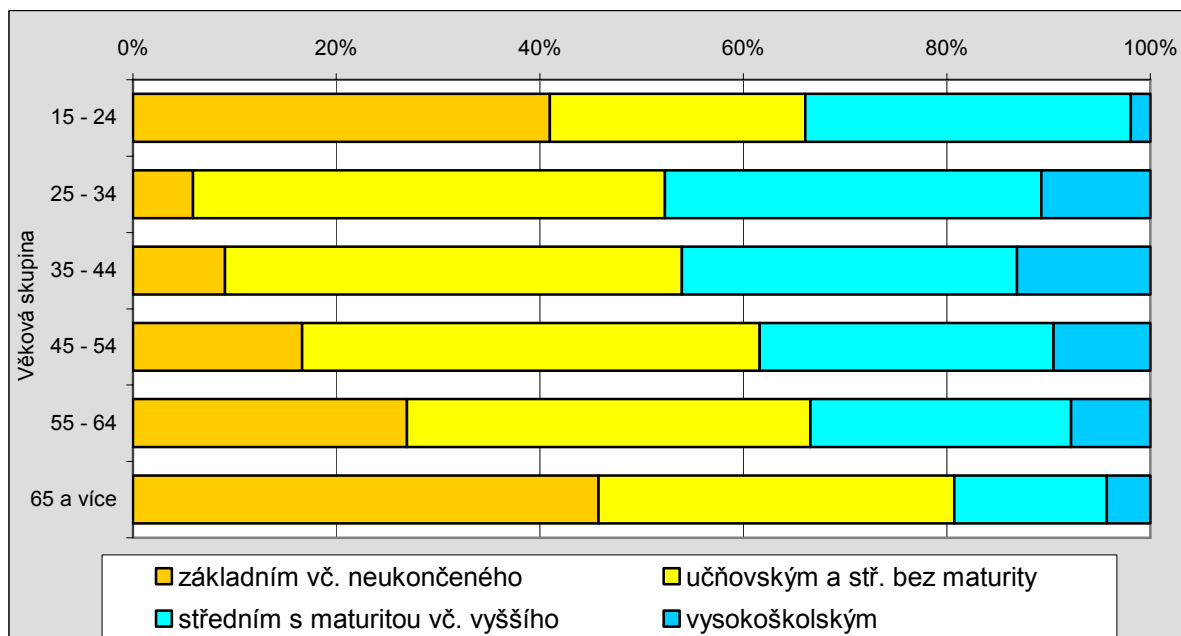

Vzdělanostní struktura

Další důležitou charakteristikou, která má přímý vliv nejen na oblast pracovních sil, je vzdělanostní struktura.

Podrobné a ucelené charakteristiky za tuto sféru máme k dispozici ze **Sčítání lidu**, domů a bytů v roce 2001. Přestože od tohoto data se mohly vývojové trendy poněkud změnit, jsou výsledky SLDB stále dostatečně orientační.

Graf 3 Vzdělání obyvatel kraje podle věkových skupin (SLDB 2001)

Základní a podrobné srovnání kraje podle dokončeného stupně vzdělání s průměrnými republikovými hodnotami přináší následující tabulka.

Tab. 2.1.3 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání (SLDB 2001)

	Jihočeský kraj			ČR celkem		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	521 436	253 733	267 703	8 575 198	4 133 067	4 442 131
v tom vzdělání (%):						
základní včetně neukončeného	23,5	17,1	29,6	23,0	16,5	29,1
vyučení bez maturity	20,3	25,2	15,6	20,5	25,7	15,7
střední odborné bez maturity	18,4	20,6	16,4	17,4	19,6	15,4
vyučení s maturitou	1,4	1,8	1,0	1,5	2,0	1,0
úplné střední všeobecné s maturitou	4,6	3,4	5,7	5,0	3,7	6,2
úplné střední odborné s maturitou	19,2	18,2	20,1	18,4	17,0	19,7
nástavbové studium	2,1	1,5	2,7	2,2	1,5	2,8
vyšší odborné	1,2	1,1	1,2	1,3	1,2	1,3
vysokoškolské	7,6	9,1	6,1	8,5	10,1	7,0
v tom:						
univerzitní	42,5	29,2	61,1	39,7	26,7	57,2
technické	24,8	36,1	8,8	30,1	43,6	11,8
ekonomické	12,3	10,6	14,7	14,5	12,9	16,7
zemědělské a veterinární	12,3	15,0	8,5	6,1	7,5	4,3
umělecké	0,9	0,9	0,9	1,8	1,7	1,9
ostatní	7,2	8,1	6,0	7,7	7,5	8,1
z toho bakalářské	0,5	0,5	0,4	6,3	5,4	7,6
vědecká příprava	0,2	0,3	0,1	0,4	0,6	0,2
bez vzdělání	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5
nezjištěno	1,2	1,3	1,0	1,3	1,5	1,2

Jiný pohled na vzdělanostní úroveň je podle věkových kategorií. Pomineme-li v této převzaté tabulce první věkovou skupinu, která je z hlediska dosaženého vzdělání značně heterogenní, pak je z předložených dat patrný určitý kvalitativní posun. Základním trendem je **pokles** podílu osob **s nejnižším** vzděláním ve prospěch vzdělání vyššího, zejména středoškolského ukončeného maturitou.

Tab. 2.1.4 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle věku a nejvyššího ukončeného vzdělání (SLDB 2001)

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	z toho ve věkové skupině					
		15 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	65 a více
Celkem	521 436	94 494	94 349	84 961	97 322	65 276	85 034
z toho se vzděláním (%):							
základním vč. neukončeného	23,5	40,5	5,8	8,9	16,4	26,6	44,9
učňovským a stř. bez maturity	38,7	24,8	45,5	44,2	44,4	39,2	34,3
středním s maturitou vč. vyššího	28,5	31,6	36,3	32,4	28,5	25,3	14,7
vysokoškolským	7,8	1,9	10,5	12,9	9,4	7,7	4,2

Ani další tabulka asi nikoho příliš nepřekvapí. Vzdělanostní struktura se liší i **podle osídlení**. Zde je však třeba brát v úvahu, že údaje v tabulce informují o dosažené vzdělanostní úrovni v určité velikostní skupině obcí a nikoli o možnostech vzdělávání. Je tedy vcelku pochopitelné, že v menších sídelních jednotkách, kde není příliš mnoho pracovních příležitostí a ještě více je limitován počet osob s vysokou kvalifikací, je ve vzdělanostní struktuře výrazně vyšší podíl osob s kvalifikací nižší. Naproti tomu v poslední velikostní skupině, v našem případě reprezentovanou jen krajským městem, souvisí požadavky na vyšší vzdělání i s tím, že zde působí celá řada regionálně centrálních úřadů a institucí.

Tab. 2.1.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání a velikostních skupin obcí

	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	Podíl obyvatel podle dosaženého vzdělání (%)					
		základní a neukončené	učňovské a střední bez maturity	střední s maturitou vč. vyššího	vysoko- školské	nezjištěné	bez vzdělání
Kraj celkem	521 436	23,5	38,7	28,4	7,8	1,2	0,4
v tom obce s počtem obyvatel:							
do 199	23 610	33,3	42,4	19,1	3,4	1,0	0,8
200 - 499	51 989	30,2	43,7	20,5	3,8	1,1	0,6
500 - 999	45 716	29,4	43,1	21,5	4,3	1,0	0,7
1 000 - 4 999	126 833	26,1	41,4	25,4	5,7	1,0	0,4
5 000 - 19 999	97 118	21,3	38,6	30,9	7,8	1,1	0,3
20 000 - 49 999	94 200	18,7	35,0	34,1	10,9	1,2	0,2
50 000 a více	81 970	17,6	32,3	35,3	12,9	1,7	0,2

Z dlouhodobějšího pohledu, kdy máme k dispozici srovnání SLDB z roku 2001 s výsledky stejného cenzu z roku 1991, vyplývá, že k určitému posunu ve struktuře obyvatelstva podle vzdělání došlo.

Tab. 2.1.6 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání (SLDB)

		Celkem		Muži		Ženy	
		počet	%	počet	%	počet	%
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	1991	488 497	100,0	236 660	100,0	251 837	100,0
	2001	521 436	100,0	253 733	100,0	267 703	100,0
z toho se vzděláním:							
základním včetně neukončeného	1991	165 745	33,9	60 186	25,4	105 559	41,9
	2001	122 772	23,5	43 452	17,1	79 320	29,6
učňovským a středním bez maturity	1991	172 011	35,2	100 744	42,6	71 267	28,3
	2001	201 825	38,7	116 172	45,8	85 653	32,0
středním s maturitou včetně vyššího	1991	113 421	23,2	53 132	22,5	60 289	23,9
	2001	148 254	28,4	66 124	26,1	82 130	30,7
vysokoškolským	1991	30 750	6,3	19 682	8,3	11 068	4,4
	2001	40 468	7,8	23 828	9,4	16 640	6,2

Za toto desetileté období **poklesl** podíl obyvatel s **nejnižším vzděláním** o téměř deset procentních bodů. Naopak zvýšení podílu se projevilo zejména v kategorii osob se středoškolským vzděláním, v poněkud výraznější míře pak vzděláním ukončeném maturitní zkouškou. Podíl populace s nejvyšším stupněm vzdělání se zvýšil jen nepatrně. Tyto celkové vývojové trendy byly doprovázeny i změnami z pohledu genderu, když „zkvalitňování“ vzdělanostní struktury bylo rychlejší u žen než u mužů. Zvyšování podílu obyvatel s maturitou a s vysokoškolským vzděláním byl zhruba ze dvou třetin dosaženo ženami, přesto jejich podíl v případě vysokoškoláků zůstal stále výrazně nižší. Jiná situace ale nastala v kategorii osob s úplným středoškolským vzděláním s maturitou. Zhruba ze stejného východiska v roce 1991 je dosažený podíl v roce 2001 u žen již vyšší.

Celou tuto část o vzdělávání uzavřeme informacemi o vzdělanostní struktuře obyvatelstva, které byly zjištěny výběrovým šetřením o pracovních silách. Jedná se tedy o šetření, které není prováděno vyčerpávajícím způsobem a proto výsledky nemohou jít do takových detailů jako SLDB. Nespornou výhodou, ale na druhé straně je aktuálnost dat, kdy máme k dispozici roční údaje za celé námi vybrané sledované období.

Tab. 2.1.7 Vzdělání populace (VŠPS)

tis. osob

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let, celkem	521,9	524,2	527,0	529,3	531,8	101,9
v tom podle vzdělání (ISCED 97):						
základní a bez vzdělání	127,1	122,2	116,7	112,0	107,0	84,2
střední bez maturity	197,3	195,7	194,0	204,2	205,0	103,9
střední s maturitou	159,8	161,8	170,9	166,9	173,6	108,6
vysokoškolské	37,7	44,4	45,3	46,3	46,1	122,3
Muži	253,9	255,0	256,5	257,7	259,0	102,0
v tom podle vzdělání (ISCED 97):						
základní a bez vzdělání	45,8	43,4	41,6	40,9	38,3	83,7
střední bez maturity	113,6	114,7	112,3	113,8	118,9	104,7
střední s maturitou	71,5	70,6	76,4	76,4	75,3	105,3
vysokoškolské	23,0	26,2	26,0	26,6	26,5	114,9
Ženy	268,0	269,2	270,5	271,6	272,8	101,8
v tom podle vzdělání (ISCED 97):						
základní a bez vzdělání	81,4	78,9	75,1	71,1	68,5	84,2
střední bez maturity	83,7	81,0	81,6	90,4	86,1	102,9
střední s maturitou	88,3	91,1	94,5	90,5	98,3	111,3
vysokoškolské	14,7	18,2	19,3	19,6	19,6	133,9

Pozn.: Zařazení obyvatelstva do jednotlivých vzdělanostních kategorií je provedeno podle Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (ISCED).

Zatímco počet obyvatel ve věku nad 15 let se v průběhu let 2001 až 2005 téměř rovnoměrně zvyšoval, probíhal vývoj v jednotlivých vzdělanostních kategoriích značně **nerovnoměrně**. Základním faktorem, který měl na tuto nerovnoměrnost vliv, byl přitom vliv ryze demografický, tedy rozdílné počty osob v jednotlivých věkových skupinách. To se nejvýrazněji projevilo u vzdělání základního. Naproti tomu zvýšení počtu vysokoškoláků o více než pětinu již překračuje demografické souvislosti a je dokladem opravdového **zvyšování vzdělanostní úrovně**. Také ze zdrojů VŠPS se potvrdil trend rychlejšího zvyšování počtu osob s vyšším vzděláním u žen. Přesto na celkovém počtu vysokoškoláků se ženy podílí jen 43 %. Naopak podíl absolventek středních škol s maturitou dosahuje 57 %. Proti roku 2001, kdy byl již vyšší než počet absolventů-mužů, se v průběhu sledovaného pětiletého období dále zvýšil.

Zdravotní stav obyvatelstva

Další charakteristikou, která může mít dopad do oblasti zaměstnanosti, je úroveň a kvalita života. Špatné životní podmínky mohou vést k tomu, že nezanedbatelná část populace se nedožije důchodového věku a tím omezuje i velikost pracovní síly. To samozřejmě není případ rozvinutých ekonomik a s tímto problémem se nesetkáváme ani u nás.

Tab. 2.1.8 Naděje dožití podle pohlaví a věku

	2001 - 2002		2002 - 2003		2003 - 2004		2004 - 2005	
	Jihočeský kraj	ČR	Jihočeský kraj	ČR	Jihočeský kraj	ČR	Jihočeský kraj	ČR
Naděje dožití mužů								
ve věku: 0 let	72,25	72,07	72,48	72,03	72,79	72,55	73,06	72,88
15 let	57,96	57,60	58,09	57,53	58,20	58,01	58,40	58,32
30 let	43,78	43,25	43,89	43,17	43,95	43,66	44,12	43,94
40 let	34,30	33,81	34,45	33,75	34,50	34,21	34,70	34,48
50 let	25,26	24,99	25,47	24,88	25,48	25,32	25,61	25,56
Naděje dožití žen								
ve věku: 0 let	78,56	78,54	78,77	78,51	79,06	79,04	79,30	79,10
15 let	64,07	63,99	64,14	63,93	64,36	64,44	64,61	64,48
30 let	49,39	49,26	49,43	49,17	49,57	49,67	49,87	49,72
40 let	39,65	39,53	39,73	39,44	39,81	39,92	40,10	39,97
50 let	30,19	30,13	30,28	30,05	30,38	30,51	30,65	30,56

Hodnoty v tabulce ukazují, kolika let se v průměru ještě dožije osoba v odpovídající věkové kategorii. Tedy např. chlapec narozený v roce 2004 (věk 0 let) má teoreticky před sebou ještě 73 let a padesátiletý muž ještě 25 let života. Podle dat v tabulce nelze v žádné z uvedených kategorií předpokládat **žádné dramatické** změny ve vývoji jak v kraji, tak v celé republice. Žádné podstatné rozdíly by se neměly projevit ani mezi jednotlivými věkovými skupinami. Přitom u mužů se naděje dožití přibližuje k hranici 75 let, u žen pak k 80 roků. Zůstanou-li tedy zachovány současné podmínky odchodu do důchodu, nemůže výše analyzovaný faktor oblast pracovních sil v podstatě ovlivnit. Vše je ale založeno na předpokladu relativně neměnného vývoje a nekalkuluje se s náhlým a neočekávaným zhoršením kvality života a případným zkracování délky života.

S touto oblastí úzce souvisí i problematika **nemocnosti** a úrazovosti. Ta má do oblasti zaměstnanosti již podstatně přímější dopad, který se projevuje jednak krátkodoběji (nemocnost) nebo dlouhodoběji až trvale (úrazovost).

Tab. 2.1.9 Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Počet nemocensky pojištěných osob	273 215	262 218	259 647	256 577	254 733	254 129	93,0
Průměrný denní stav práce neschopných (v osobách)	17 297	18 018	17 773	17 553	15 353	16 589	95,9
Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschop. (kal. dny)	26,0	27,7	29,3	28,9	33,6	32,7	125,6
v tom:							
pro nemoc	25,2	26,9	28,8	28,0	32,7	31,6	125,5
pro pracovní úrazy	36,1	36,3	37,1	39,5	39,8	43,4	120,2
pro ostatní úrazy	36,8	39,0	39,6	40,6	43,6	45,3	123,0
Průměrné procento pracovní neschopnosti celkem	6,331	6,872	6,845	6,841	6,027	6,528	103,1
v tom:							
pro nemoc	5,666	6,156	6,123	6,134	5,338	5,815	102,6
pro pracovní úrazy	0,274	0,288	0,290	0,282	0,283	0,299	109,2
pro ostatní úrazy	0,391	0,428	0,433	0,426	0,406	0,414	105,9

Vývoj pracovní neschopnosti nebyl v posledních letech rovnoměrný. Působí zde náhodné vlivy, které jsou v největší míře ovlivňovány např. cyklicky se vracejícími chřipkovými epidemiemi. V posledních letech se ale zdá, že vlivem osvěty a někdy i masivní reklamy se lavinovitost šíření chřipkových onemocnění neprojevuje již v takové síli. Významnější roli ale v námi sledovaném období sehrálo zavedení **administrativních opatření**, která měla za cíl snížit náklady spojené s čerpáním nemocenských dávek a měla mít dopad na ty, kteří dávky nemocenského pojištění zneužívali. Tento tlak, kdy zejména krátkodobé onemocnění může i poměrně významně zasáhnout do rodinného rozpočtu, vedl k tomu, že řada nemocných se snaží své zdravotní problémy vyřešit v době víkendu, případně čerpáním dovolené. Je otázkou, zda toto bylo záměrem tvůrců změny a zda řešení problému nemocnosti tímto způsobem je opravdu žádoucí. Nesporným faktem, ale zůstává, že ve vývoji pracovní neschopnosti došlo v roce 2004 ke zlomu. Přitom pokles celkového průměrného procenta pracovní neschopnosti byl plně docílen nižší pracovní neschopností pro nemoc. Chceme-li tuto změnu vyjádřit názorněji než pomocí procenta pracovní neschopnosti, pak můžeme říci, že zatímco v roce 2003 chybělo denně na svých pracovištích v důsledku nemoci více než 15 700 osob, pokleslo toto číslo v roce následujícím zhruba na 13 600, tedy o více než 2 tisíce. Současně se ale prodloužila průměrná délka trvání jednoho případu – u nemoci téměř o 5 dnů. To jen potvrzuje výše uvedenou tezi o tom, že krátkodobé onemocnění lidí často řeší jiným způsobem než čerpáním nemocenské. Po zlomovém roce 2004 se již v roce následujícím nemocnost opět poněkud zvýšila a určité zkrácení průměrné doby trvání jednoho případu dokládá, že se vracíme k určitému normálu. Procento pracovní neschopnosti, potažmo průměrný denní stav práce neschopných, byly v roce 2005 přesto stále na **nižší úrovni** než před zavedením nových opatření.

V rámci pracovní neschopnosti zůstávají stále značné rozdíly v její úrovni podle jednotlivých odvětví. **Vyšší** procento je ve **výrobních odvětvích**, kde průmysl uvádí za rok 2005 hodnotu přesahující 8 % a zemědělství jen mírně pod 8 %. V zemědělství je také vůbec nejdelší doba trvání jednoho případu, kdy 39 kalendářních dnů převyšuje průměr o 6 dnů – tedy o jednu pětinu. Také ve stavebnictví je pracovní neschopnost z důvodu nemoci a úrazu nadprůměrná, ale rozdíl není již tak výrazný (7,179 % proti průměru 6,528). **Nižší** pracovní neschopnost je naproti tomu v **terciární sféře**. Ve veřejné správě bylo zaznamenáno průměrné procento pracovní neschopnosti za rok 2005 ve výši 4,454 a ve školství jen 3,900. V obou těchto odvětvích je také nejkratší průměrná doba trvání jednoho případu (24 kalendářních dnů).

S problematikou zdraví a nemoci úzce souvisí i následující tabulka, která zobrazuje vývoj vybraných **typů onemocnění**.

Přestože počet nově hlášených případů nemocí z povolání (ukazatel v úvodní části tabulky) se při srovnání krajních roků sledovaného období téměř zdvojnásobil, není nutno tomuto fakturu z hlediska zdrojů

pracovních sil přikládal příliš velký význam. Mimo to vývoj ukazuje značnou rozkolísanost v jednotlivých letech.

Tab. 2.1.10 Hlášená onemocnění podle sledovaných příčin

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Nemoci z povolání celkem	57	111	105	94	87	104	182,5
Na 100 000 nem. pojištěných	20,86	42,33	40,44	36,64	34,15	40,92	196,2
Zhoubné novotvary	3 810	3 793	4 195	4 381	.	.	x
z toho muži ve věku: 15 - 29 let	20	25	31	16	.	.	x
30 - 49 let	169	134	151	163	.	.	x
50 - 69 let	882	856	1 004	985	.	.	x
z toho ženy ve věku: 15 - 29 let	72	68	66	78	.	.	x
30 - 49 let	258	260	271	296	.	.	x
50 - 69 let	762	794	799	837	.	.	x
Tuberkulóza celkem	55	48	49	41	44	42	76,4
z toho muži ve věku: 15 - 29 let	2	-	4	1	-	1	50,0
30 - 49 let	9	9	12	7	7	6	66,7
50 - 69 let	14	11	14	9	12	12	85,7
z toho ženy ve věku: 15 - 29 let	-	2	1	4	1	1	x
30 - 49 let	3	3	2	-	4	5	166,7
50 - 69 let	5	8	2	4	3	1	20,0

Podstatně významnější je již další část tabulky, referující o vývoji **zhoubných novotvarů**. Přestože data za poslední období nejsou bohužel k dispozici, není vývoj do roku 2003 příliš potěšitelný. Počty nově hlášených případů se totiž proti roku 2000 zvýšily téměř o 6 stovek. Tento nárůst se sice nekoncentroval do věkových kategorií obyvatel produktivního věku, ale k určitému nárůstu došlo i zde. Přitom u mužů se drží ročně nově hlášené případy zhruba na stabilní úrovni mimo nejpočetnější skupinu předdůchodového a důchodového věku. V případě žen se roční přírůstky nových případů také koncentrují na nejvyšší věkovou skupinu (stále však hovoříme o osobách produktivního věku), ale znatelný posun je také ve věkové skupině 30 až 49 let.

Poslední část tabulky, mapující výskyt nově hlášených případů **tuberkulózy** (tuberkulóza celkem: dýchacího ústrojí + jiná; ověřená i neověřená), by na první pohled vzhledem k uvedeným počtům možná ani nezasluhovala zvláštní pozornost. V České republice byla incidence (počet nově hlášených případů na 100 000 obyvatel) tuberkulózy v roce 2005 jen 9,9 a republika je tak na srovnatelné úrovni se západní Evropou. Pro jiné části světa zůstává ale tuberkulóza problémem. Odborníci Světové zdravotnické organizace odhadovali, že během let 1990 až 1999 bude zhruba 90 miliónů nemocných tuberkulózou a téměř 30 miliónů na ni zemře. Určité problémy se nevyhly ani České republice. To dokládá situace, ke které došlo po zastavení celoplošného regionálního očkování ve Středočeském a Východočeském kraji v roce 1986 a v Jihočeském kraji od roku 1989, kde se provádělo očkování pouze novorozenců rizikových rodin a dětí na přání rodičů. V následujících letech byl zaznamenán vzestup počtu plicních forem tuberkulózy u neočkovaných dětí. Od ledna 1994 bylo proto v těchto krajích opět zahájeno povinné celoplošné očkování všech narozených dětí. Přestože tedy v kraji byly určité problémy, dostal se hodnotou 6,7 z hlediska incidence tuberkulózy v roce 2005 spolu s kraji Vysočina (5,7) a Olomouckým (6,9) na jednu z nejnižších úrovní mezi regiony ČR. Vůbec nejvyšší incidenci tuberkulózy má kraj Karlovarský. Vtírá se otázka, zda zde neexistuje přímá souvislost mezi výskytem této nemoci a vyšším zastoupením cizinců, nebo lépe, zda výskyt této choroby se netýká právě této skupiny obyvatel. Naše datové zdroje však na tuto otázku odpověď neumožňují.

Vcelku stabilní jsou v posledních letech i trendy v **úmrtnosti**. Zvlášť výrazné výkyvy v této oblasti jsme nezaznamenali jak v úmrtnosti celkem, tak ani podle jednotlivých věkových skupin. Drobné rozdíly jsou ale patrné z genderového pohledu. Přes určité výkyvy se u mužů úmrtnost spíše zvyšovala. Přitom vcelku pozitivnější výsledky byly docíleny v mladších věkových kategoriích a naopak nárůst úmrtnosti se projevil u mužů nad 70 let věku. Naproti tomu u žen plně převažují pozitivní tendence. Celkově se úmrtnost snížila a nižší počty zemřelých jsou relativně i v jednotlivých věkových skupinách. Znepokojovat se není nutno ani výsledkem v těch kategoriích, kde došlo k nárůstu. Údaje v tabulce jsou uváděny v relativních hodnotách a při velmi malých číslech pak i drobná změna může vycházet relativně dosti významně. Konkrétně v případě úmrtnosti žen ve věku 15 až 29 let zemřelo za rok 2005 absolutně 24 žen a za rok 2000 byl počet zemřelých 22 žen. Mimo to zde může poměrně velkou roli sehrát i prvek náhody.

Tab. 2.1.11 Úmrtnost podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Zemřelí celkem	6 370	6 373	6 228	6 521	6 440	6 399	100,5
Zemřelí na 1 000 obyvatel	10,2	10,2	10,0	10,4	10,3	10,2	100,3
Zemřelí muži na 1 000 mužů	10,1	10,5	10,2	10,7	10,7	10,4	103,7
ve věku: 15 - 29 let	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	89,1
30 - 39 let	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	109,7
40 - 49 let	0,6	0,5	0,5	0,6	0,4	0,5	78,1
50 - 59 let	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,4	99,5
60 - 69 let	2,2	2,2	2,1	2,0	2,0	2,1	95,2
70 a více let	5,4	5,9	5,6	6,2	6,2	6,0	111,6
Zemřelé ženy na 1 000 žen	10,3	9,9	9,7	10,2	9,9	10,0	97,1
ve věku: 15 - 29 let	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	109,1
30 - 39 let	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	155,5
40 - 49 let	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	80,0
50 - 59 let	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6	0,7	121,8
60 - 69 let	1,2	1,1	1,0	1,1	1,1	1,1	86,9
70 a více let	8,1	7,7	7,7	8,0	7,9	7,8	97,3

Další tabulka přibližuje, jaké jsou základní příčiny úmrtnosti. Třídy příčin smrti jsou uvedeny podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů.

Tab. 2.1.12 Zemřelí podle příčin smrti

	2000		2005		Rozdíl 2005 - 2000 v bodech	
	Jihočeský kraj	ČR	Jihočeský kraj	ČR	Jihočeský kraj	ČR
Zemřelí celkem	6 370	109 001	6 399	107 938 ¹⁾	100,5 ¹⁾	99,0
z toho vybrané příčiny (%):						
některé infekční a parazitární nemoci	0,4	0,2	0,8	0,4	0,5	0,1
novotvary	27,4	26,3	28,5	26,2	1,0	-0,2
nemoci oběhové soustavy	53,2	53,4	47,7	51,1	-5,5	-2,3
nemoci dýchací soustavy	3,8	4,5	5,5	5,6	1,7	1,0
nemoci trávicí soustavy	3,2	3,9	3,6	4,5	0,4	0,6
vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti	6,8	6,5	6,8	5,9	0,0	-0,6

¹⁾ změna v %

Vydeme-li ze srovnání krajních roků sledovaného období, zůstávají základní příčiny smrti stejné a žádné podstatné rozdíly nejsou ani při porovnání situace v kraji a celé České republice. Také vývojové trendy jsou obdobné, i když v kraji se přeci jenom poněkud výrazněji snížil podíl úmrtí v důsledku nemocí oběhové soustavy.

Téměř tři čtvrtiny ze všech zemřelých v roce 2005 ukončily svou životní pouť v důsledku **nemocí oběhové soustavy** nebo **zhoubných novotvarů**. Je pochopitelné, že největší úmrtnost se koncentruje na nejvyšší věkové skupiny. Ale tyto choroby se nevyhýbají ani populaci v produktivním věku. Tak např. v loňském roce zemřelo 1 602 osob ve věku 15 až 65 let (celá čtvrtina ze všech zemřelých). Z toho téměř 70 % právě na nemoci oběhové soustavy a zhoubné novotvary.

Ve věkové skladbě obyvatelstva se vyšší počty zemřelých týkají pochopitelně nejvyšší věkové skupiny – v tabulce zahrnuje kategorie od 50 do 69 let, tedy překračuje definovaný produktivní věk. Stanovíme-li tedy horní hranice na 65 let, pak nám počty zemřelých v této věkové skupině v případě zhoubných nádorů klesnou zhruba o čtvrtinu – ve stejném rozsahu jak u mužů tak u žen. V případě nemocí oběhové soustavy je přece jen situace poněkud jiná a do skupiny osob 65 až 70 let se koncentruje zhruba jedna třetina úmrtí.

Tab. 2.1.13 Zemřelí v produktivním věku podle hlavních příčin a pohlaví

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Zhoubné novotvary	1 736	1 778	1 738	1 824	1 831	1 808	104,1
v tom muži ve věku: 15 - 29 let	5	5	4	7	5	6	120,0
30 - 49 let	69	40	54	53	42	39	56,5
50 - 69 let	463	450	440	429	448	446	96,3
v tom ženy ve věku: 15 - 29 let	5	3	4	1	5	5	100,0
30 - 49 let	40	45	49	44	40	40	100,0
50 - 69 let	267	284	259	262	277	295	110,5
Nemoci oběhové soustavy	3 390	3 318	3 019	3 199	3 116	3 053	90,1
v tom muži ve věku: 15 - 29 let	4	2	2	3	3	3	75,0
30 - 49 let	59	44	52	62	46	56	94,9
50 - 69 let	424	413	412	384	412	378	89,2
v tom ženy ve věku: 15 - 29 let	1	2	2	2	3	-	x
30 - 49 let	25	18	14	24	15	16	64,0
50 - 69 let	198	181	151	185	163	154	77,8
Vnější příčiny	434	427	434	424	448	435	100,2
v tom muži ve věku: 15 - 29 let	62	66	64	59	53	54	87,1
30 - 49 let	79	81	79	86	80	72	91,1
50 - 69 let	70	58	73	63	68	74	105,7
v tom ženy ve věku: 15 - 29 let	11	23	16	10	7	13	118,2
30 - 49 let	21	24	21	14	22	19	90,5
50 - 69 let	22	24	17	21	19	33	150,0

Z hlediska vývojových trendů se dá za posledních pět let hovořit o převažující stagnaci u obou typů onemocnění za populaci celkem. Rovněž **úmrtnost osob produktivního věku** se v průběhu sledovaného období nijak výrazně **neměnila** a najít převažující směr působení ve vývoji je značně obtížné. Stagnace je opravdu výraz, který ve většině případů správně charakterizuje základní trend. Za jedinou negativní výjimku by se asi dal označit nárůst počtu zemřelých žen nejvyšší věkové skupiny na zhoubné novotvary. Naproti tomu určité pozitivum se projevuje u mužů i žen v příčině úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy opět v nejvyšší věkové skupině. Obdobná je pak situace u muže ve věku 30 až 49 let v případě zhoubných novotvarů.

Poslední skupina příčin úmrtí – vnější příčiny – má na rozdíl od ostatních specifické postavení. Jak už název napovídá, jedná se o zemřelé v důsledku úrazů, nehod a patří sem i následky **úmyslného sebeпоškozování**. Na celkových příčinách se podíl této skupiny pohybuje kolem 6 %. Na rozdíl od ostatních příčin ale není v této kategorii přílišná odlišnost podle jednotlivých věkových skupin, takže její dopad do zdrojů pracovní síly je poněkud významnější než vyplývá z podílu na příčinách úmrtí. Určitý rozdíl zde ale panuje z hlediska genderového přístupu, když na vnější příčiny umírá zhruba **trojnásobně** větší počet mužů než žen.

Přibližně čtvrtina vnějších příčin úmrtí je v důsledku **sebevražd**. Ty byly v roce 2005 příčinou smrti 109 osob. Z toho bylo 75 osob mužského pohlaví a jen 35 žen. Vyjdeme-li z výsledků za rok 2005, nedá se určit, která věková skupina je nejvíce riziková. Máme zde sebevrahy skutečně velmi nízkého věku (v některých případech ještě děti) a na druhé straně jsou zde osoby nad 60, 70 i 80 let. Přitom s výjimkou četnosti případů nejsou zde žádné difference z hlediska věku jak u mužů tak u žen. Určitý rozdíl v počtu skutečných úmrtí přitom nevyplývá ani tak z toho, že by se ženy k tomuto kroku uchylovaly méně často než muži, ale spíše z větší „úspěšnosti“ mužů.

Migrace

Vedle přirozené měny obyvatelstva se v oblasti zdrojů pracovních sil projevuje i migrace obyvatelstva. Přitom v posledních letech tento fenomén z hlediska dlouhodobějšího výhledu nabývá na významu a je zatím **rozhodujícím zdrojem růstu** počtu obyvatel kraje, i když do oblasti pracovních sil je jeho dopad relativně nižší.

V dalším hodnocení se budeme zabývat pouze migrací z a do kraje. Zcela pomineme migraci uvnitř kraje, která z hlediska počtu osob ovšem není nevýznamná a za období let 2000 až 2005 se týkala téměř 60 tisíc občanů, tedy téměř desetiny obyvatelstva kraje. Do tohoto počtu pak není vůbec zahrnuto (a ani se souhrnně nesleduje) stěhování uvnitř obcí, které v některých případech v souvislosti s administrativně správní strukturou určitého území může a často má charakter fakticky srovnatelný s migrací mezi obcemi.

Podle migračních proudů má pro kraj z hlediska stěhování přes hranice kraje významnější roli přistěhovalectví. Za sledované období se do kraje z jiných krajů republiky a z ciziny přistěhovalo více než 30 tis. osob.

Tab. 2.1.14 Přistěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Úhrn 2000 - 2005
Přistěhovalí celkem	3 419	4 376	5 272	5 766	5 795	6 350	30 978
z toho ženy	1 857	2 188	2 502	2 650	2 708	2 845	14 750
z celku ve věku:							
0 - 5 let	301	346	423	344	342	374	2 130
6 - 14 let	320	413	426	396	425	762	2 742
15 - 18 let	136	165	185	239	175	251	1 151
19 - 24 let	673	760	841	1 023	890	956	5 143
25 - 34 let	804	1 146	1 437	1 657	1 679	1 869	8 592
35 - 44 let	373	638	791	882	945	1 061	4 690
45 - 54 let	300	376	522	610	670	699	3 177
55 - 64 let	193	261	325	329	367	406	1 881
65 a více let	319	271	322	286	302	346	1 846

Krátkodobé trendy jednoznačně ukazují na růst počtu **přistěhovaných** osob, a to jak celkem, tak i souhrnně v kategoriích osob produktivního věku i převážně věku poproduktivního. U dětské populace byl vývoj relativně nevyvážený a převládající trend je obtížné určit. Podle dlouhodobého pohledu se počty přistěhovaných osob pohybují na srovnatelné úrovni počátku 90. let. Počet přistěhovaných v roce 2005 je však v historii kraje zatím od roku 1991 vůbec nejvyšší. V dlouhodobějším vývoji se také dost podstatně změnila věková struktura přistěhovaných. Zatímco v 90. letech připadalo na osoby v produktivním věku cca. 70 % přistěhovaných a zhruba 20 % tvořily děti, změnil se v posledních letech podíl přistěhovaných produktivního věku na více než 80 % a podíl osob ve věku do 15 let poklesl na jen něco málo přes 10 %. Také genderová struktura doznala určitých proměn. Téměř rovnovážné postavení a v závěru tisíciletí i mírná převaha žen se zejména v posledních letech změnila na poměr 55 % ku 45 % ve prospěch mužů. Jednou z hlavních příčin této změny lze spatřovat v zahraničním přistěhování, kdy např. v roce 2005 z téměř tří tisíc přistěhovaných osob, připadalo na muže 63 %. Přistěhování ze zahraničí je mimo jiné také jedním ze základních faktorů růstu počtu přistěhovaných osob. Zatímco v průběhu 90. let až do roku 2000 se počty přistěhovaných pohybovaly zhruba na úrovni 400 osob ročně, rostly počty v následujících letech poměrně významně až na uvedené téměř 3 tisíce v roce 2005.

Vzdělanostní struktura přistěhovaných osob by se na první pohled zdála příznivější než je průměr podle trvale bydlících osob. Musíme si však uvědomit, že rozvrstvení přistěhovaných osob podle věku je jiné a nižší je zastoupení především starších osob s nižším vzděláním. Přesto i ve vývoji vzdělanostní struktury přistěhovaných došlo za poslední roky k určitým změnám. Podíl **vysokoškoláků** zůstává téměř dvakrát vyšší než u trvale bydlících a přes určité výkyvy se pohybuje kolem 14 % a 15 %. Naopak podíl osob se základním vzděláním, který byl v devadesátých letech zhruba na úrovni 20 %, se od roku 2000 i přes určité nepravidelnosti snižuje. V roce 2004 tak představovali přistěhovalí se základním vzděláním 16 % z celkového počtu přistěhovaných.

Počty **vystěhovaných** osob (stále uvažujeme v dimenzích stěhování přes hranice kraje) byly sice nižší než osob přistěhovaných, ale přesto dosahovaly nezanedbatelných hodnot. Za posledních 6 let se z kraje vystěhovalo více než 25 tisíc osob.

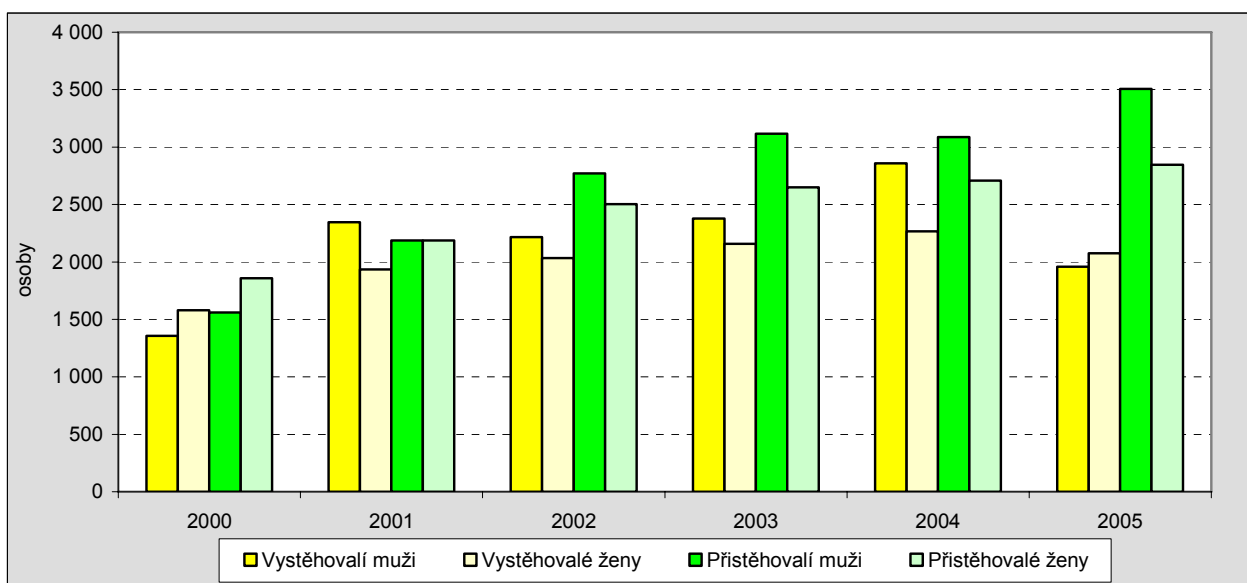
Tab. 2.1.15 Vystěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Úhrn 2000 - 2005
Vystěhovalí celkem	2 937	4 282	4 248	4 537	5 125	4 034	25 163
z toho ženy	1 580	1 935	2 032	2 159	2 267	2 076	12 049
z celku ve věku:							
0 - 5 let	261	276	263	266	267	332	1 665
6 - 14 let	273	327	339	264	319	288	1 810
15 - 18 let	111	122	143	172	307	130	985
19 - 24 let	633	792	789	797	766	571	4 348
25 - 34 let	881	1 356	1 386	1 534	1 761	1 514	8 432
35 - 44 let	295	650	632	717	782	539	3 615
45 - 54 let	202	442	370	432	545	325	2 316
55 - 64 let	93	163	152	194	189	160	951
65 a více let	188	154	174	161	189	175	1 041

Počty vystěhovalých se s výjimkou počátečního roku 2000 pohybují přibližně na úrovni 4 tisíc ročně. Z dlouhodobějšího pohledu tato úroveň (stejně jako u přistěhovalých) odpovídá zhruba počátku 90. let a je asi tak o třetinu vyšší než konec 90. let, kdy počty dosahovaly hodnot kolem 3 tisíc osob. Také zde sehrává určitou roli vztah se zahraničím. Vystěhovaní **do zahraničí** ale na rozdíl od přistěhovaných nedosahují takových počtů a současně jejich počty jsou v jednotlivých letech značně diferencované. Tak např. v roce 2004 se na celkovém počtu vystěhovalých podílelo stěhování do ciziny téměř 40 %, ale v roce 2005 na něj připadalo jen 15 %.

Na rozdíl od přistěhovalectví jsou u osob, které z kraje odcházejí, přibližně rovnocenně zastoupena obě pohlaví. V jednom roce je větší podíl vystěhovalých mužů, v roce následujícím opačně žen. Přesto v souhrnu mírně ve vystěhovalectví převažují muži. Podle věkových kategorií se u vystěhovalých osob jedná v největší míře o osoby v **produktivním věku**, na které připadá více než 80 %. Vývoj v jednotlivých letech je ale značně diferencovaný. Na počátku sledovaného období v roce 2000 to byly jen 75 %, na konci v roce 2005 sice již 80 %, ale o dva roky dříve v roce 2003 připadalo na vystěhovalé v produktivním věku celých 85 %. Obdobným způsobem se vyvíjely i počty vystěhovalých osob předproduktivního věku, na které v průměru připadalo 14 %. Na osoby poproduktivního věku pak zbývá jen velmi malý podíl a osoby ve věku nad 65 let opouštějí Jihočeský kraj skutečně jen ve velmi malé míře. Také vzdělanostní struktura osob, které z kraje odcházejí se samozřejmě liší od struktury trvale bydlících. Stejně jako u osob, které do kraje přicházejí, hraje závažnou roli věková struktura a s tím spojená rozdílná úroveň vzdělání. Přesto ale v dlouhodobějším vývoji k určitému posunu došlo a z hlediska potřeb kraje ne právě nejlepšímu. Tento posun lze charakterizovat na jedné straně snižováním podílu osob s nejnižší vzdělanostní úrovní; na straně druhé pak zvyšováním podílu (i když ne dramatickým) osob se vzděláním vysokoškolským. Vyjádřeno v procentech dokumentuje uvedený vývoj pokles počtu vystěhovalých osob se základním vzděláním z 18,0 % v roce 1999 na 14,7 % v roce 2004 a opačně nárůst podílu vystěhovalých vysokoškoláků z 16,7 % v roce 1999 na 21,2 % v roce 2004. Rok 2004 jako rok závěrečný je pro hodnocené období vybrán záměrně, protože tímto rokem skončilo sledování stěhování pomocí statistického výkaznictví a data se získávají již jen z informačního systému evidence obyvatelstva vedeného ministerstvem vnitra. Došlo tak i k určité redukci dat, takže za rok 2005 již nejsou k dispozici údaje o vzdělanostní struktuře a důvodech stěhování.

Graf 4 Vývoj migrace v kraji v letech 2000-2005

Cizinci

Jak již bylo uvedeno, hrají v oblasti migrace dosti významnou roli cizinci. To se pak přímo odráží i v počtu trvale bydlících obyvatel. Přestože podíl cizinců (včetně osob s vízem nad 90 dnů) nedosahuje ani 2 % populace kraje, jejich zastoupení se neustále zvyšuje.

Tab. 2.1.16 Cizinci

	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %	
						2005/2001	průměrná roční
Cizinci celkem	7 920	8 698	9 660	9 954	10 583	33,6	7,5
v tom podle druhu pobytu (%):							
trvalý	32,5	32,4	32,6	40,0	42,8 ¹⁾	10,3	x
s vízem nad 90 dní	67,5	67,6	67,4	60,0	57,2 ¹⁾	-10,3	x
v tom podle pohlaví (%):							
muži	.	.	59,6	57,8	57,3	x	x
ženy	.	.	40,4	42,2	42,7	x	x

¹⁾ rozdíl v bodech

Počet cizinců se ve sledovaném období zvýší o třetinu, přičemž tento nárůst byl v jednotlivých letech téměř rovnoměrný. Rychleji se zvyšovaly počty **cizinců s trvalým pobytem**, kterých v roce 2001 bylo cca 2,5 tisíce osob a ke konci sledovaného období již 4,5 tisíce. Také počty cizinců s vízem nad 90 dnů v uvedeném období rostly, jejich nárůst byl ovšem podstatně pozvolnější a představoval 13 %. Přestože se tedy změnila struktura cizinců podle typu pobytu, jsou stále ještě cizinci s trvalým pobytem v menšině.

Z hlediska genderového pohledu **převažují muži**, přičemž poměr mezi oběma pohlavími je zhruba dvě ku třem pětina. V dlouhodobějším vývoji (data jsou ale jen za poslední tři roky) se poměr mezi oběma pohlavími mírně vyrovnává.

Podle věkové struktury (u cizinců s délkou pobytu nad 1 rok) připadá rozhodující podíl na osoby v produktivním věku. Jejich zastoupení je téměř 90 %. Děti (osoby ve věku do 15 let) jsou zastoupeny přibližně jednou desetinou a cizinci ve věku nad 65 let tvoří jen zcela nepatrnou část (okolo 3 %). Zůstává tak zachován model, kterým prošly západní státy v druhé polovině minulého století, kdy podstatnou část cizinců tvořili přistěhovalci z méně rozvinutých zemí. Ti se pokoušeli zajistit si nejdříve práci jako jednotlivci a až později za nimi přicházel zbytek rodiny. Velice obdobná situace je nyní i u nás. To mimo jiné dosvědčuje i struktura cizinců podle státní příslušnosti. Více než polovinu cizinců podle **země původu** tvoří osoby od našich nejbližších sousedů, ovšem sousedů z východních zemí. Podle údajů roku 2005 jsou největší skupinou cizinců, přichází z Ukrajiny. Připadá na ně více než třetina všech cizinců a jejich případné zapojení do pracovního procesu je většinou orientováno na méně kvalifikované práce. Další významnou skupinou jsou osoby ze Slovenska. Ti tvoří okolo 15 % cizinců a jejich pracovní zařazení již není tak jednoznačně specifické. Vzhledem k odlišné ekonomické situaci v obou zemích, je pro tyto osoby výhodné přijmout práci u nás i za poněkud nevýhodnějších podmínek. Určitý význam u této skupiny mají i historické souvislosti. O těch můžeme hovořit i v další významné skupině cizinců, a to u osob pocházejících z Vietnamu se zhruba stejným zastoupením jako u cizinců ze Slovenska.

Projekce vývoje počtu obyvatel do roku 2025

Pro určení základních vývojových tendencí v oblasti zdrojů pracovních sil jsou bezesporu rozhodující očekávané trendy v demografickém vývoji. Jako součást zpracování výsledků SLDB 2001 bylo mimo jiné i zpracování prognózy vývoje počtu obyvatel. Tato projekce vycházela pouze z **očekávaných** vývojových trendů přirozené měny obyvatelstva a nebrala v úvahu vliv migrace, který je ale ve skutečnosti velmi významným faktorem.

Tab. 2.1.17 Projekce obyvatelstva Jihočeského kraje do roku 2025 (práh projekce – rok 2002)

	Skutečnost 2005	Projekce bez migrace				
		2005	2010	2015	2020	2025
Počet obyvatel	627 766	622 500	618 207	611 941	603 275	591 455
v tom ve věku (%):						
0 - 4 let	4,7	4,6	4,7	4,6	4,4	4,1
5 - 14 let	10,2	10,3	9,2	9,5	9,5	9,2
15 - 19 let	6,5	6,5	5,8	4,6	4,8	4,9
20 - 24 let	6,9	6,8	6,5	5,8	4,6	4,8
25 - 34 let	16,6	16,7	15,3	13,5	12,5	10,7
35 - 44 let	13,4	13,4	15,0	16,8	15,5	13,8
45 - 54 let	14,5	14,6	13,5	13,3	15,0	17,0
55 - 64 let	13,1	13,1	14,6	13,8	12,9	13,0
65 a více let	14,1	14,0	15,4	18,2	20,8	22,5

Z globálního srovnání podle věkových skupin projekce předpokládá především zvýšení podílu osob **důchodového** věku. Ve střednědobém horizontu do roku 2025 tento nárůst představuje téměř desetinu (přesně 8,4 %). Zvýšení podílu osob poproduktivního věku je doprovázeno nižším zastoupením obou dvou zbývajících strukturálních složek. Přitom u osob produktivního věku je odhadován pokles podílu o 5 procentních bodů a u osob ve věku do 20 let o 3 procentní body.

Přestože 3 roky, za které můžeme hodnotit „úspěšnost“ projekce, není dlouhá doba, určitou orientaci nám přece jen umožňují. První fakt, který je zcela zřejmý, ukazuje **diferenci** v předpokládaném a skutečném stavu obyvatelstva. Rozdíl o více než 5 tisíc osob ale relativně nedosahuje ani jedno procento a jak již bylo výše uvedeno je ovlivněn především **migrací**, která nebyla v projekci uvažována. Druhá skutečnost vyznívá pro tvůrce projekce ještě příznivěji. Předpokládaná a reálně zaznamenaná struktura obyvatelstva se zatím téměř ve všech věkových kategoriích **plně shoduje** a rozdíly nedosahují ani 0,1 procentního bodu.

2-2. Vzdělávání

Jedním ze základních předpokladů pro úspěšné zapojení do pracovního procesu a vůbec získání možnosti tohoto zapojení je bezesporu vzdělání. Vzdělávání jako takové pak můžeme hodnotit jak z hlediska kvantitativních ukazatelů tak z pohledu **ukazatelů kvality**. Bohužel systém sledování je vytvořen tak, že kvalitativní ukazatele jsou poměrně vzácné a setkáváme se s nimi jen výjimečně. Tak např. úspěšnost přijetí na vysokou školu lze v souhrnu z dostupných datových zdrojů zjistit. Ale aby informaci o tom, jak úspěšní byli „jeho“ absolventi získal ředitel konkrétní střední školy, systém sledování přímo neumožňuje.

Proces vzdělávání jako proces celospolečensky organizovaný začíná již v předškolních zařízeních. Pohled na tato zařízení a vůbec postavení předškolního vzdělávání doznalo v posledním období významných proměn. Zatímco v dobách totalitního režimu bylo toto vzdělávání silně podporováno (ovšem především z „potřeby“ rychlého navrácení matky zpět do pracovního procesu), došlo krátce po roce 1989 k prosazení zcela opačného názoru. V současnosti se pak v některých oblastech projevuje nedostatek těchto zařízení, přestože existuje reálný zájem rodičů o jejich využívání.

Také v základním školství došlo k řadě změn. Přitom hlavní problémy se stále nedaří vyřešit a některé nové se objevují. Mimo to se na některé oblasti názory poměrně různí a přijetí odpovídajících řešení se tak jen oddaluje. Vezmeme si např. genderovou strukturu učitelů. Z celkového počtu téměř 5 tisíc zaměstnanců jihočeských základních škol představují celé čtyři pětiny ženy. U vyučujících na 1. stupni základních škol je podíl žen však větší než 90 %. Vzhledem k tomu, že problematika základního školství je ve většině regionů obdobná a s výjimkou určitých specifík i vývojové trendy nedoznávají zásadních rozdílů, zaměříme se dále již jen na vyšší formy vzdělávání.

Střední a vysoké školství

Tab. 2.2.1 Střední a vyšší školství

(bez škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami)

Pramen: ÚIV

	Školní rok					
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Střední odborná učiliště						
školy	47	47	46	42	39	40
žáci (denní studium)	11 351	11 432	11 126	10 765	10 462	11 478
nově přijatí žáci	3 834	3 698	3 667	3 512	3 388	3 977
absolventi	2 985	3 285	3 277	3 277	3 631	.
Střední odborné školy (obory s maturitou a bez)						
školy	60	59	58	59	59	59
žáci (denní studium)	12 934	12 493	12 598	13 000	13 164	13 464
nově přijatí žáci	3 314	3 196	3 444	3 650	3 336	3 539
absolventi	3 186	2 977	2 877	2 848	2 865	.
Gymnázia						
školy	24	24	24	24	24	24
žáci (denní studium)	8 621	8 777	9 148	9 123	9 059	9 006
nově přijatí žáci (4 leté studium)	814	860	819	902	905	938
nově přijatí žáci (víceleté studium)	756	731	730	709	689	721
absolventi	1 308	1 067	1 497	1 561	1 809	.
Vyšší odborné školy						
školy	14	14	14	15	15	16
žáci (denní studium)	2 021	1 962	1 965	2 241	2 254	2 286
nově přijatí žáci	655	917	940	1 062	868	958
absolventi	657	517	398	427	563	.

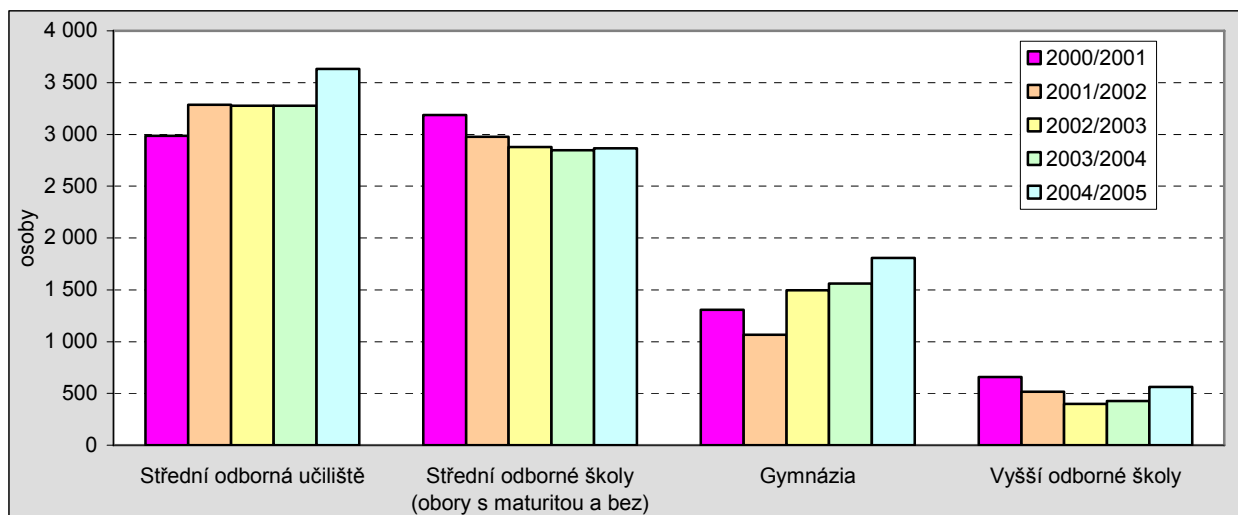
Základním trendem ve středním školství je tlak na **snižování nákladů** tohoto typu škol a s tím související nároky na úspory. Podle počtu zařízení se to nejvýrazněji projevuje u středních odborných **učilišť**, jejichž počet se snižoval ve sledovaném období téměř každoročně a poklesl proti roku 2000 o 7 zařízení na 40 škol. K nevýraznému poklesu došlo také u **středních** odborných škol a počet gymnázií se nezměnil. V souhrnu zůstaly tedy počty středních škol stabilní.

Pokles počtu učilišť byl doprovázen i nižším počtem žáků, resp. snižování zájmu o učňovské školství se projevilo v poklesu počtu zařízení. Počet žáků (a také počet nově přijatých žáků) se snižoval v průběhu celého sledovaného období a každoroční pokles byl téměř pravidelný. Tento trend probíhal až do roku 2005, kdy se vývoj obrátil a počty studentů překročily stav roku 2000.

Naopak ve středním školství se počet studentů zvýšil a představoval na konci analyzovaného období o více než 4 % vyšší stavy než na jeho počátku. K nárůstu počtu studentů došlo jak ve středních odborných školách tak gymnáziích. Vývoj ale přece jen vykazoval určité odlišnosti. Zatímco u středních odborných škol převládaly v počtu studentů (nově přijímaných i celkově) spíše růstové trendy, byl vývoj v gymnáziích charakterizován spíše stagnací počtu studentů. Tato stagnace ale byla doprovázena mírnou změnou struktury ve prospěch 4letého studia na úkor víceletého. To dokládá zvýšení počtu nově přijatých žáků ve 4leté formě studia během námi sledovaného období o více než 100 osob na 938 studentů, zatímco u víceletého studiu došlo k poklesu z 756 osob v roce 2000 na 721 studentů v roce 2005. Vyjádřeno v procentech to znamená zvýšení podílu nově přijímaných studentů 4letého studia z 52 % na 57 %.

Graf 5 Počty absolventů v kraji - denní studium

Zdroj: ÚIV

Růst možností pro dosažení vyššího vzdělání se projevil v obou formách **terciárního** vzdělávání. Zvýšil se počet vyšších odborných škol na 16 zařízení v roce 2005. To se samozřejmě projevilo i v nárůstu počtu studentů a nově přijímaných studentů. V procentním vyjádření se počet studentů denního studia zvýšil na konci období proti jeho počátku o 13 %, zatímco počet nově přijatých zaznamenal v koncovém roce přírůstek téměř 50 %.

Také ve vysokém školství došlo k významnému kvantitativnímu posunu. Vedle Jihočeské univerzity a VŠE, fakulty managementu bylo spektrum VŠ rozšířeno o dvě soukromé školy. Vzhledem k tomu, že vazby mezi místem vysoké školy a regionální příslušností jejich studentů nejsou tak těsné zmíníme se o vysokém školství jen okrajově.

Tab. 2.2.2 Studenti jihočeských VŠ podle jednotlivých typů studia

Pramen: ÚIV

stav k 31. 10. 2005

	Studenti ve studiu										
	celkem	prezenčním					distančním a kombinovaném				
		celkem	v typu studijního programu				celkem	v typu studijního programu			
			bakalář- ském	navazujícím magister- ským ¹⁾	magister- ským ²⁾	doktor- ským		bakalář- ském	navazujícím magister- ským ¹⁾	magister- ským ²⁾	doktor- ským
VŠ celkem	10 838	8 194	3 664	3 611	657	315	2 683	1 812	345	374	155
v tom VŠ:											
Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích	9 150	7 306	3 014	3 581	458	306	1 881	1 230	315	190	149
VŠE, Fakulta managementu J. Hradec	1 228	695	457	30	199	9	533	313	30	184	6
VŠERS, o.p.s., České Budějovice	410	143	143	-	-	-	269	269	-	-	-
FAMO v Písku	50	50	50	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ magisterské studium v délce 1 až 3 roky, které je pokračováním studia bakalářských programů

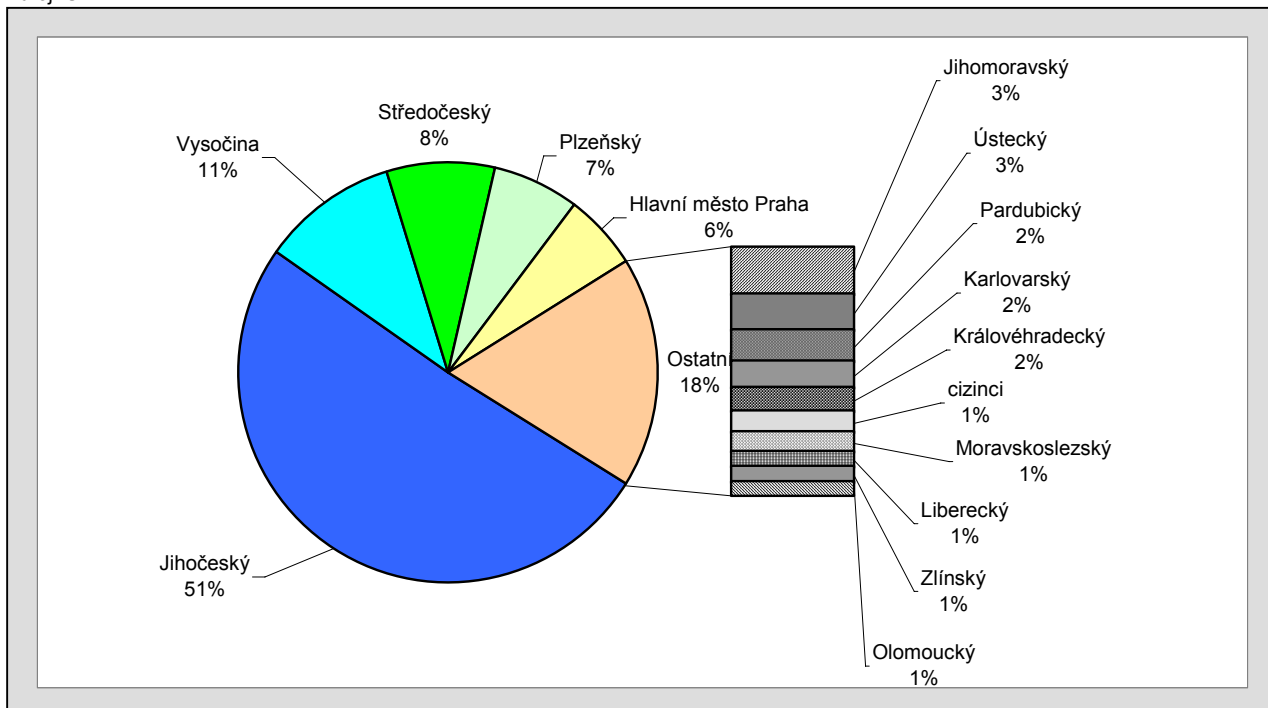
²⁾ magisterské studijní programy v délce 4 až 6 let

Počty studentů **vysokého školství** ovlivňuje samozřejmě nejvýrazněji Jihočeská univerzita. Soukromé školy zatím nehrají tak významnou úlohu (hovoříme stále pouze o počtech studentů a nikoli o významu školy v obecném smyslu), ale to je zčásti dáno i tím, že doba jejich existence je velice krátká.

Z výše uvedené tabulky mimo jiné vyplývá to, že téměř pětina studentů z celkového počtu studuje mimo prezenční typ studia. Přitom struktura obou typů studia (prezenčního versus distančního a kombinovaného) je výrazně odlišná. Zatímco bakalářské a navazující magisterské studium je v prezenčním studiu zhruba rovnocenné, je v distančním a kombinovaném studiu výrazně preferováno studium bakalářské.

Graf 6 Studenti vysokých škol v Jihočeském kraji k 31. 10. 2005 podle místa bydliště

Zdroj: ÚIV

Podle místa trvalého bydliště tvoří polovinu studentů jihočeských vysokých škol osoby z Jihočeského kraje. Samozřejmě Jihočeši „dotují“ i jiné kraje. Přitom počet studujících mimo kraj je vyšší než těch, kteří získávají vzdělání přímo v kraji. V souhrnu za rok 2005 studovalo na všech vysokých školách v republice více než 16 tisíc Jihočechů. Z toho většina na veřejných vysokých školách, když na soukromých školách se studiu věnovala necelá tisícovka zájemců. Pomineme-li oborovou strukturu, pak počty studentů s trvalým pobytem v kraji převyšují kapacitu vysokých škol v jižních Čechách.

V přehledu o vysokých školách jsme se dotkli problematiky **dalšího vzdělávání**. Tento fenomén je poměrně obsáhlý a jeho realizace prostřednictvím veřejného školství je jen jednou z forem. Přitom se jedná o formu sice významnou, ale určitě ne z hlediska počtu frekventantů nejrozšířenější. Na druhé straně jsou zde respektovány obecně uznávané přístupy a požadavky na úroveň znalostí, což tuto formu staví do kvalitativně jiného postavení než většinu forem ostatních.

Ostatní formy vzdělávání mimo denní studium (např. dálkové a distanční) v zařízeních spadajících do systému vzdělávání České republiky se týkají jak středoškolského tak terciárního školství. V kraji však tato forma není realizována v žádném gymnáziu. V souhrnu jsou vyšší podíly studentů mimo prezenční/denní studium zastoupeny ve vyšších formách studia, což samo o sobě vyplývá z obecného průběhu studia jako takového. Konkrétně – má-li vysoká část populace středoškolské vzdělání, nelze asi očekávat, že o dosažení tohoto stupně vzdělání bude tak velký zájem jako u populace, kde je podíl středoškoláků podstatně nižší. Nejvyšší podíl studentů mimo prezenční studium je (jak již bylo uvedeno) ve vysokoškolské formě studia. Zhruba poloviční podíl studentů (desetina z celkového počtu) pak zaznamenáváme ve vyšších odborných školách. Na středních školách pak je uvedený podíl ještě nižší a osciluje mezi 4 až 6 %.

Z hlediska vývojových trendů jsou poměrně značné rozdíly mezi jednotlivými typy škol. Přesto lze vysledovat, že převládají růstové tendence, a to jak z hlediska absolutních počtů studentů, tak i v přepočtu na relativní ukazatele. Zcela jednoznačně pak pozitivní vývoj zaznamenáváme, vezmeme-li data za všechny typy škol. Pak ve vztahu k obyvatelstvu kraje se některé z forem mimo prezenční studium (ale stále v systému škol ČR) věnovalo v roce 2005 přesně 6,6 % obyvatel. Proti roku 2002 se tak uvedený podíl obyvatel zvýšil o celé dva procentní body.

Tab. 2.2.3 Žáci a studenti podle typu školy
(bez škol pro záky se speciálními vzdělávacími potřebami)

	Školní rok					
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006
Gymnázia						
počet	24	24	24	24	24	24
žáci celkem	8 621	8 777	9 148	9 123	9 059	9 006
z toho mimo denní studium absolutně	-	-	-	-	-	-
Střední odborné školy						
počet	60	59	58	59	59	59
žáci celkem	13 546	13 021	13 142	13 000	13 164	13 464
z toho mimo denní studium absolutně	612	528	544	865	795	587
podíl ze žáků celkem	4,5	4,1	4,1	6,7	6,0	4,4
Vyšší odborné školy						
počet	14	14	14	15	15	16
žáci celkem	2 190	2 129	2 169	2 241	2 254	2 286
z toho mimo denní studium absolutně	169	167	204	227	208	243
podíl ze žáků celkem	7,7	7,8	9,4	10,1	9,2	10,6
Veřejné vysoké školy						
počet	1	1	1	1	3	3
žáci celkem	.	.	8 183	9 127	10 324	10 838
z toho: distanční a kombinované studium absolutně	.	.	1 637	1 913	2 450	2 683
podíl ze žáků celkem	.	.	20,0	21,0	23,7	24,8

Celoživotní vzdělávání

Zajímavé výsledky z oblasti vzdělávání přinesl projekt ad hoc modulu 2003 o celoživotním vzdělávání, který byl součástí pravidelného výběrového šetření pracovní sil ve 2. čtvrtletí 2003. Šetření bylo zaměřeno na celou oblast vzdělávání, tedy nikoli jen na formální vzdělávání, o kterém jsme hovořili výše.

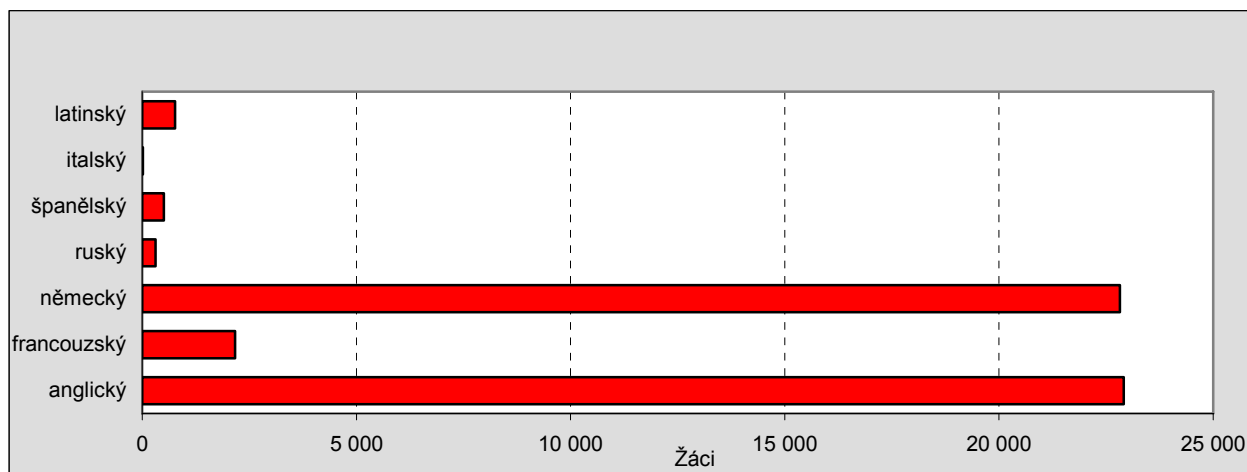
Výsledky uvedeného projektu, kdy bylo šetřeno vzdělávání v průběhu posledních 12 měsíců, mimo jiné ukazují, že do **formálního** vzdělávání (zpravidla ve školských zařízeních) je zapojeno zhruba 11 % obyvatel kraje. Samozřejmě nejvyšší je podíl v mladších věkových skupinách, a to ve skupině 15 až 19 let 93 % a ve skupině 20 až 24 let 34 % populace odpovídajícího věku. Jak v celkovém zapojení do vzdělávacího procesu, tak i v obou uvedených mladších věkových skupinách se kraj pohybuje na průměrné republikové úrovni. Poněkud nižší zastoupení máme ve vyšších věkových kategoriích, zejména ale ve věkové skupině 25 až 29 let, kde podíl 3,4 % je o více než 2 procentní body nižší než republiková střední hodnota a znamená 4. nejnižší příčku mezi kraji. Tento stav přitom ovlivňují ženy, jejichž podíl je jen necelá 2 % a po Ústeckém kraji druhý nejnižší v celé České republice. V ostatních věkových skupinách již rozdíly mezi muži a ženami nejsou tak výrazné a vyplývají spíše z rozdílné demografické struktury v daných věkových kategoriích.

Zapojení do konkrétního stupně vzdělávání je v největší míře determinováno věkovou strukturou. U populace ve věku 15 až 19 let tak zhruba dvě třetiny osob získávají kvalifikaci na středním stupni. Proti průměru za Českou republiku je to sice podíl poněkud nižší, ale ne moc výrazně. Ani podle genderové struktury se kraj příliš od České republiky neliší. Přesto určitá diference tady je. Zatímco v souhrnu je zapojení chlapců a dívek téměř rovnocenné, v kraji je vyšší zapojení dívek. Z jejich celkového počtu jich můžeme na středním stupni vzdělávání najít 70 %, ale u chlapců o 6 % méně. Obdobná situace, ale ve zcela opačných poměrech (ovšem s menší diferenciací) je v zapojení věkové skupiny 20 až 24 let do vysokoškolského vzdělávání. Celkové zapojení v kraji je mírně nad republikovým průměrem a dosahuje 23,5 % z celkového počtu osob daného věku. Přitom u mužů je tento podíl nepatrně vyšší než u žen (24 % proti 23 %). V celorepublikovém pohledu ale převažuje zapojení žen (o 4 procentní body).

Další pohled na formální vzdělávání je **hledisko oborové**. V rámci sekundárního vzdělávání, do kterého je zapojeno více než 52 % účastníků je struktura oborů v kraji značně rozmanitá. Nejvyšší podíl přitom připadá na obor technika a technická řemesla, v němž studuje 11 % všech účastníků formálního vzdělávání. Jen o málo nižší s podílem 10 % je obchod a správa a za ním následují všeobecné vzdělávací programy (8 % účastníků). V porovnání s celkovými údaji za republiku sice určité diference ve spektru oborů existují, ale v těch nejrozšířenějších nejsou rozdíly nikterak zásadní. Poněkud větší rozdíly mezi krajem a republikou jsou ale již u terciárního vzdělávání, což je převážně dáno zaměřením vysokých škol v kraji. Největší podíl účastníků terciárního vzdělávání (pro úplnou přesnost prvního stupně tohoto vzdělávání) je soustředěn na obor příprava učitelů a pedagogů, kam je směřována téměř pětina (17 %) všech zapojených. V dalších třech nejvýznamnějších oborech je počet účastníků přibližně rovnocenný. Kolem 10 % připadá tedy na studenty oborů technika a technická řemesla, obchod a správa a třetím oborem je zemědělství, lesnictví a rybářství.

Graf 7 Výuka cizích jazyků ve středních školách v Jihočeském kraji v roce 2005

Zdroj: ÚIV

Druhou z oblastí, kterou se šetření zabývalo, bylo **neformální vzdělávání**. To je charakterizováno jako typ vzdělávání, které většinou nevede k získání vyššího stupně vzdělání, ale k prohloubení stávajícího. Důležité je, že tento typ vzdělávání je poskytován většinou ve specializovaných zařízeních nebo v zařízení zaměstnavatele. Přestože výstup z projektu obsahuje poměrně obsáhlý datový materiál, jsou výsledky z hlediska územního převážně publikovány pouze na celorepublikové úrovni. Důvod je vcelku zřejmý a vyplývá z následujícího textu. V rámci celé České republiky bylo do neformálního vzdělávání zapojeno ve 2. čtvrtletí 2003 v průběhu posledních 4 týdnů¹ zhruba 350 tisíc občanů. To představuje 4 % celkové populace. V Jihočeském kraji bylo zapojení do neformálního vzdělávání poněkud nižší – 16 tisíc osob., což představuje 3 % populace. Pro celkovou charakteristiku zapojení do neformálního vzdělávání jsou tyto hodnoty postačující. Pokud bychom však chtěli ukazatele podrobnější, vyvstává nebezpečí, že údaje vzhledem k použití dopočtů budou méně přesné a v některých případech až zavádějící. Takže v regionálním členění máme z neformálního vzdělávání k dispozici pouze již jen jeden údaj, a to účast podle pohlaví. Rozdíly v zapojení do neformálního vzdělávání nejsou mezi muži a ženami příliš výrazné, ale existují. V celorepublikovém pohledu je do této formy vzdělávání zapojeno relativně více žen (4,3 % proti 3,8 %) než mužů. V kraji je to ale obráceně 2,9 % z celkové populace žen proti 3,3 % u mužů.

Součástí neformálního vzdělávání jsou mimo jiné i **rekvalifikační kurzy**. Jejich část je organizována (většinou nepřímo) a evidována úřady práce a prostřednictvím MPSV tak máme k dispozici i některé informace.

Počet uchazečů o zaměstnání zapojených do rekvalifikací se v průběhu celého sledovaného období zvyšoval každoročně. Přitom uvedené údaje zahrnují všechny uchazeče zapojené do rekvalifikací během celého sledovaného období bez ohledu na délku rekvalifikace. Celkový nárůst účastníků rekvalifikací je do určité míry ovlivněn změnami, resp. nárůstem počtu uchazečů o zaměstnání celkem. V celku lze odhadnout nárůst počtu rekvalifikací zhruba o jednu desetinu. Přitom je třeba připomenout, že uvedená čísla v tabulce hovoří o **počtu rekvalifikací**, takže v případě, že konkrétní nezaměstnaný absolvoval dva rekvalifikační kurzy, je do souhrnu zahrnut dvakrát. Z celkového počtu nezaměstnaných se do rekvalifikací zapojuje zhruba desetina uchazečů a tento podíl se v průběhu sledovaného období zvyšoval. Tyto údaje jsou ale poznamenány použitou metodou srovnání a s tím spojenými problémy. Vezmeme-li však v úvahu počty nezaměstnaných a z toho počty uchazečů zapojených do rekvalifikace ke konci roku, tedy ke konkrétnímu datu (údaje jsou tak více srovnatelné) pak podíl např. v roce 2005 představuje jen 1,1 %. Je to sice průměrná republiková hodnota, ale v pořadí krajů 5. nejvyšší místo. K tomuto druhému uvedenému způsobu srovnání lze uvést oprávněnou námitku, a to, že počty rekvalifikovaných pracovníků se v průběhu mění a závěr roku určitě není tím obdobím, kdy by rekvalifikace probíhaly v největším měřítku. Námitka je to sice oprávněná, ale na druhé straně lze argumentovat tím, že nerovnoměrnost rekvalifikací v průběhu roku je ve všech krajích obdobná a tak hodnocení postavení jednotlivých krajů je ve většině případů reálné.

Rozdíly v rekvalifikacích podle jednotlivých strukturálních oblastí lze většinou vysvětlit strukturálními změnami v celkové nezaměstnanosti. Vcelku pozitivně se přesto vyvíjí charakteristiky **ukončených** rekvalifikací. Jak v genderové skladbě, ve vybraných vzdělanostních skupinách nezaměstnaných, tak i podle věkové struktury se podíly na celkových počtech nezaměstnaných v průběhu let 2001 až 2005 zvyšily.

¹ Šetření probíhalo v 2. čtvrtletí 2003 a u respondentů byly šetřeny otázky účasti na neformálním vzdělávání v průběhu posledních 4 týdnů bez ohledu na typ a délku vzdělávání (kurzu, školení,...)

Tab. 2.2.4 Účastníci rekvalifikací

zdroj: MPSV

	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2001
Uchazeči o zaměstnání celkem	1 818	1 712	2 125	2 311	2 454	135,0
v tom podle pohlaví:						
muži	630	571	707	790	935	148,4
ženy	1 188	1 141	1 418	1 521	1 519	127,9
z toho podle věku:						
mladší 30 let	982	929	1 220	1 183	1 043	106,2
50 a více let	112	125	147	212	334	298,2
z toho podle vzdělání:						
základní a SŠ bez maturity	783	713	983	1 006	1 182	151,0
vysokoškolské	68	73	108	151	113	166,2
Úspěšně ukončené rekvalifikace celkem	1 344	1 318	1 632	1 739	1 985	147,7
Podíl rekvalifikací na celkovém počtu uchazečů podle jednotlivých charakteristik (%)						
v tom podle pohlaví:						
muži	74,4	77,8	81,2	78,0	84,0 ¹⁾	9,5
ženy	73,7	76,6	74,6	73,8	79,0 ¹⁾	5,3
z toho podle věku:						
mladší 30 let	75,3	75,9	78,9	77,8	81,3 ¹⁾	6,0
50 a více let	89,3	91,2	92,5	88,7	90,7 ¹⁾	1,4
z toho podle vzdělání:						
základní a SŠ bez maturity	84,9	85,1	88,8	86,3	89,8 ¹⁾	4,8
vysokoškolské	86,8	83,6	86,1	84,1	89,4 ¹⁾	2,6

¹⁾ rozdíl v bodech

Ke změnám došlo i v samotné vnitřní struktuře ukončených rekvalifikací. Poměrně vysoký podíl stále zůstává v ukončených rekvalifikacích. Ty se na celkovém počtu rekvalifikací podílejí více než 90 % a přes určitou nerovnoměrnost ve vývoji lze vysledovat mírně rostoucí trend. Vezmeme-li v úvahu ještě skutečnost, že část rekvalifikací je ukončena na vlastní žádost uchazeče (většinou v případě, že již našel uplatnění na trhu práce a probíhající rekvalifikaci již nepotřebuje nebo nemůže absolvovat) pak podíl úspěšně ukončených rekvalifikací ještě vzroste. Na druhé straně nelze zastírat, že úspěšné ukončení rekvalifikace uchazeče o zaměstnání je pro něho ekonomicky výhodné a tento ekonomický tlak je poměrně významný.

Tab. 2.2.5 Úspěšně ukončené rekvalifikace podle typu

zdroj: MPSV

	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2001
Účastníci ukončených rekvalifikací celkem	1 344	1 318	1 632	1 739	1 985	⁴⁾ 147,7
z toho podle typu rekvalifikace (%):						
specifická ¹⁾	42,9	39,2	22,4	35,7	39,1	-3,8
doplňková ²⁾	18,8	36,5	33,7	30,9	50,6	31,8
z toho podle délky rekvalifikace (%):						
do 1 měsíce	66,7	64,0	65,2	57,9	61,6	-5,2
déle než 3 měsíců	12,0	15,7	11,9	16,3	12,2	0,2
z toho podle délky evidence před rekvalifikací (%):						
do 3 měsíců	44,0	49,7	41,4	46,0	47,0	2,9
déle než 6 měsíců	29,5	26,9	32,8	29,8	28,2	-1,3
Účastníci umístění po rekvalifikaci celkem	1 489	1 096	1 189	1 437	1 331	⁴⁾ 89,4
Podíl umístěných účastníků rekvalifikací na počtu umístěných uchazečů³⁾	.	83,2	72,9	82,6	67,1	x

¹⁾ specifická (cílená) rekvalifikace - získání teoretických a praktických poznatků pro výkon nové pracovní činnosti²⁾ doplňková rekvalifikace - doplnění znalostí před nástupem do zaměstnání v případě požadavku zaměstnavatele³⁾ včetně uchazečů vyřazených z evidence na vlastní žádost (předpoklad nalezení místa jiným způsobem)⁴⁾ změna v %

V průběhu let 2001 až 2005 se počet úspěšně ukončených rekvalifikací v kraji zvýšil téměř o polovinu, což, jak již výše uvedeno, souvisí i s nárůstem počtu osob hledajících práci. Přestože podle typu rekvalifikace se zvýšily jak počty **specifických** rekvalifikací tak rekvalifikací **doplňkových**, změnila se struktura výrazně ve prospěch právě tohoto druhého typu. V absolutních počtech došlo k nárůstu doplňkových rekvalifikací z 253

v roce 2001 na více než tisícovku v roce 2005. Ve struktuře podle délky rekvalifikačního kurzu stále převládají především akce s kratším časovým rozsahem. Na rekvalifikace, které trvají **déle než půl roku**, připadá jen jedna desetina z celkového počtu. Přitom podíl obou těchto základních složek se nijak výrazně nemění, což souvisí především s dlouhodobým vývojem nezaměstnanosti, kde sice dochází k určitým změnám, ale tyto změny neznamenají zásadní strukturální obraty v nezaměstnanosti. Stejně vysvětlení lze použít i pro drobné difference ve struktuře úspěšně ukončených rekvalifikací podle délky nezaměstnanosti zúčastněných uchazečů.

Přestože počet úspěšně ukončených rekvalifikací se v průběhu sledovaného období zvyšoval, počet umístněných uchazečů, kteří rekvalifikaci absolvovali, tento vývoj nekopíroval, spíše naopak. To se samozřejmě projevilo i v podílu umístněných uchazečů po rekvalifikaci, který se vyvíjel poměrně nerovnoměrně a ke konci sledovaného období poklesl pod 70 %. Je třeba v rámci objektivního přístupu ovšem upozornit na to, že zde sehrává významnou roli i časový posun mezi ukončením rekvalifikace a nástupem do zaměstnání. Situaci nevyřeší ani volba jiného způsobu vyjádření úspěšnosti rekvalifikovaných uchazečů o zaměstnání na trhu práce, a sice podíl umístněných z rekvalifikovaných uchazečů v daném roce. Problém je v tom, že osoba, která absolvovala rekvalifikační kurz v minulém období, může v současnosti zvyšovat nabídkovou stranu na trhu práce a tím omezovat možnosti získání práce pro právě rekvalifikovaného člověka. Přesto tento druhý ukazatel přece jen lépe charakterizuje „**kvalitu**“ **rekvalifikačního** procesu. Samozřejmě proti dříve uvedenému ukazateli je hodnota podílu umístněných uchazečů po rekvalifikaci v daném roce nižší. Pohybovala se až do roku 2004 zhruba na úrovni 60 %, přičemž rozdíly mezi jednotlivými roky nebyly tak významné. V posledním roce se ale úroveň tohoto ukazatele snížila na 50 %.

Poslední formou vzdělávání (mimo již uvedené formální a neformální) je **vzdělávání informální**. Tímto typem vzdělávání rozumíme takové, které není organizováno ani školou ani institucí a je založeno zejména na sebevzdělávání. Jedná se o takový typ, kdy účastník nemá možnost si objektivně ověřit nabyté znalosti. Příkladem mohou být např. různé televizní nebo novinové kurzy. Také tímto typem vzdělávání se zabýval ad hoc modul 2003 o celoživotním vzdělávání, o kterém jsme hovořili výše. Obdobně jako u neformálního vzdělávání (z důvodu rozsahu šetření) jsou však informace o informálním vzdělávání zpracovány pouze na celorepublikové úrovni. Jako jediný poznatek z této oblasti uvedme pouze podíl obyvatelstva, které se informálnímu vzdělávání v průběhu 2. pololetí 2002 a 1. pololetí 2003 věnovalo. Podle výsledků šetření to bylo za celou Českou republiku více jak 20 %. Je to podíl poměrně vysoký, ale uvědomme si, že se jedná o období jednoho roku, tedy období poměrně dlouhé. Zajímavé (a svým způsobem přesnější) jsou tedy ukazatele popisující strukturální charakteristiky informálního vzdělávání. Pro případné zájemce proto nezbývá než doporučit publikaci, která výsledky uvedeného šetření přináší. Jedná se o publikaci vydanou ČSÚ pod označením 3119-04 „Výsledky ad hoc modulu 2003 o celoživotním vzdělávání“, dostupnou mimo jiné i v elektronické podobě na internetu ČSÚ.

Využívání informačních technologií

S informálním vzděláváním úzce souvisí a v poslední době nabývá na významu využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech. Také tomuto tématu se ČSÚ věnuje, a to formou statistického šetření v domácnostech.

Tab. 2.2.6 Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci ^{*)}

	Jihočeský kraj				Česká republika			
	2003	2004	2006	index 2006/2003	2003	2004	2006	index 2006/2003
Domácnosti celkem (tis.)	.	255,7	262,3	x	4 064,0	4 109,9	4 201,2	103,4
z nich vybavené (%):								
pevnou telefonní linkou	63,9	62,3	56,5 ¹⁾	-7,4	62,9	61,9	53,1 ¹⁾	-9,8
osobním počítačem	19,0	31,5	32,9 ¹⁾	13,9	23,8	29,5	35,7 ¹⁾	11,9
z toho připojeným k internetu	11,8	18,6	24,6 ¹⁾	12,8	14,8	19,4	26,7 ¹⁾	11,9
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (tis.)	528,3	529,7 ²⁾	527,2	99,8	8 658,5	8 687,1 ²⁾	8 635,6	99,7
z nich mající k dispozici pro soukromé účely (%):								
mobilní telefon	68,8	73,4	80,4 ¹⁾	11,6	66,0	73,8	83,1 ¹⁾	17,1
osobní počítač doma	25,7	40,7	44,0 ¹⁾	18,3	32,6	35,9	43,0 ¹⁾	10,4
internet doma	15,1	23,0	33,4 ¹⁾	18,3	20,8	23,8	32,6 ¹⁾	11,8

^{*)} období šetření: 4. čtvrtletí sledovaného roku, rok 2006 - 2. čtvrtletí 2006

¹⁾ rozdíl 2006 - 2003 v procentních bodech

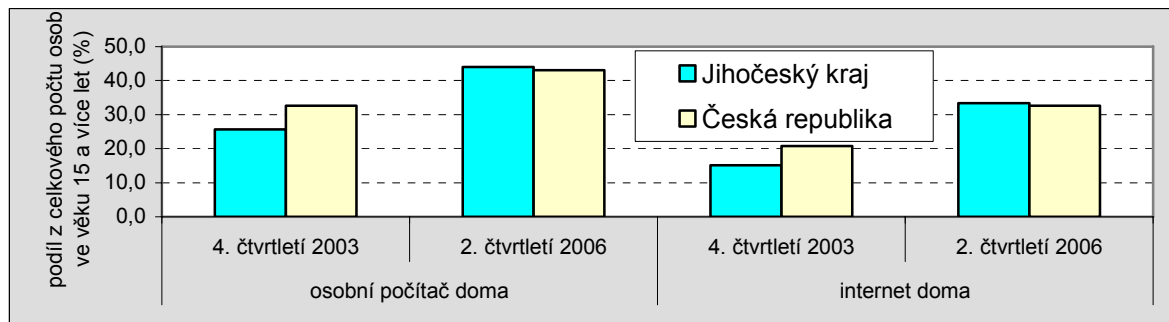
²⁾ obyvatelstvo ve věku 16 a více let

Vybavenost domácností **IC technologiemi** se v Jihočeském kraji v posledních letech zvyšuje. Přitom kvantitativní skok nastal především mezi roky 2003 a 2004, a to bereme-li v úvahu celé období posledních

pěti let. Tak např. vybavenost osobním počítačem, která byla podle výsledků SLDB 2001 průměrně na úrovni 14 %, vzrostla v roce 2003 jen na 19 %, ale v roce 2004 se již týkala téměř třetiny domácností. Tento podíl se pak o dva roky později sice dále zvýšil, ale jen nepatrně. Z tohoto celkového trendu se vymyká pouze vybavenost pevnou telefonní linkou, kde došlo k poklesu vybavenosti zhruba na polovinu domácností. Hlavní příčinou je především finanční náročnost této služby, která při nižším počtu hovorů tyto značně prodražuje.

Také z pohledu jednotlivých obyvatel (ve věku nad 14 let) se možnost využívat technologie ICT zvyšuje. Velmi vysoké je vybavení mobilním telefonem, který mají k dispozici více než čtyři pětiny obyvatelstva. Zhruba necelá polovina obyvatel využívá doma počítač a třetina má k dispozici internet. Přitom u možnosti využívat doma počítač nebyl nárůst podílu obyvatel za poslední dva roky tak výrazný; zvýšil se ale v případě využití internetu. Přesto v porovnání s ekonomicky vyspělými státy máme využití internetu na stále na nízké úrovni. Přitom krajské údaje se v relativním vyjádření příliš neodchylují od republikového průměru.

Graf 8 Jednotlivci s přístupem k osobnímu počítači a internetu doma

S prostředky výpočetní techniky souvisí mimo jiné i **Národní program počítačové gramotnosti**. Z datových zdrojů ministerstva informatiky máme informace o výsledcích tohoto programu v letech 2004 a 2005. Tento z prostředků ministerstva dotovaný program se nejvýrazněji realizoval v Moravskoslezském kraji a Hl. městě Praha, když v roce 2004 se do něho zapojilo více než 60 % účastníků a v roce 2005 již trochu méně (45 % ze všech zúčastněných v České republice). Uvedená procenta jsou spočítána z tzv. „osobokurzů“, kdy jeden účastník se může proškolit s dotací Ministerstva informatiky ČR jedenkrát, ale může absolvovat celkem 4 kurzy. Jihočeský kraj měl zapojení v podílu z celé České republiky v roce 2004 jen 2,4 % (z osobokurzů) a v roce 2005 se jeho podíl zvýšil na 4,2 %. Mimo výše uvedené dva regiony tak Jihočeský kraj v rámci ostatních krajů výrazně v účasti na tomto programu **nevybočuje**, a to jak ve směru pozitivním tak negativním. V meziročním srovnání došlo v kraji jak ke zvýšení podílu tak především k výraznému zvýšení počtu proškolených. V roce 2004 bylo totiž v projektu zapojeno jen poměrně málo osob – ve vyjádření v osobokurzech to představuje 285 (pro lepší představu pak při maximálním využití daných možností to znamená jen 72 osob). V roce 2005 ale počet osobokurzů v kraji již vzrostl na 3 227 (podle uvedeného přepočtu na 807 osob). Toto podstatné navýšení nebylo jen specifikou kraje, ale projevilo se ve všech regionech.

Celou oblast ICT technologií uzavřeme informací o **počtech pracovníků** v této oblasti. Podle údajů výběrového šetření pracovních sil pracovalo jako ICT experti více než 3 tisíce lidí.

Tab. 2.2.7 Počítačovní odborníci (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Odborníci v oblasti výpočetní techniky (ICT experti) celkem (tis.osob)	3,8	3,3	3,3	3,3	3,1	3,1	82,3
v tom (%):							
vědci a odborníci	34,6	37,6	36,1	28,5	32,4	33,8 ¹⁾	-0,7
techničtí pracovníci	65,4	62,4	63,9	71,5	67,6	66,2 ¹⁾	0,7
z celku (%):							
muži	76,7	73,2	73,7	83,3	78,2	77,6 ¹⁾	0,9
ženy	23,3	26,8	26,3	16,7	21,8	22,4 ¹⁾	-0,9

¹⁾ rozdíl v procentních bodech

Po poklesu počtu počítačových odborníků na samém začátku sledovaného období, se již v dalších letech jejich počet v kraji nijak výrazněji nemění. K významnějším změnám nedochází ani ve vnitřní struktuře podle profesního zaměření a ani podle pohlaví. Zastoupení žen tak zůstává v této kategorii pracovníků stále na velmi nízké úrovni.